



AKADEMIA IGNATIANUM W KRAKOWIE

REKTORAT

ul. Kopernika 26, 31-501 Kraków, tel.: 12 3999 502; fax: 12 3999 501
e-mail: rektorat@ignatianum.edu.pl www.ignatianum.edu.pl

Trnavská univerzita v Trnave

Váž. predseda Vedeckej rady TF TU
Doc. ThLic. Miloš Lichner, D.Th.
Trnavská univerzita v Trnave
Teologická fakulta

Teologická fakulta	
Krakov 13.03.2019 Registr.	
Došlo: 20.3.2019	zn.:
URč.: 2047-2019 Č. spisu:	
Prílohy:	Vybavuje: Fabianová

STANOVISKO NA VEDECKÚ ČINNOSŤ PRE PÁNA DOCENTA RASTISLAVA NEMCA

Doc. PhDr. Rastislav Nemec, PhD. nar. 1977 v Prešove, po absolvovaní strednej školy, študoval filozofiu na filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a teológiu na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity. Štúdia ukončil v roku 2003. V tom istom roku bol prijatý na doktorandské štúdium na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity na odbor systematická filozofia, ktorú dokončil v roku 2006 obhajobou svojej doktorskej práce „Pojem procesu vo filozofii A.N. Whiteheada“. V súčasnosti vyučuje na katedre filozofie Teologickej fakulty Trnavskej univerzity ako odborný asistent súčasnej metafyziky, hermeneutiky a súčasnej politickej filozofie. Publikuje svoje vedecké práce v slovenských a zahraničných časopisoch.

Vedecká činnosť doc. R. NEMCA:

Doc. PhDr. Rastislav Nemec opublikoval:

Články domáce (Gadamer o pravde v umení a estetickej skúsenosti, 2010; Niekoľko pohľadov a termín hodnota v utilitarizme, 2018; Humanistic Paradigms of Education in the Postmodern Vision, 2010; K teórii supozície Williama Ockhama, 2011; Láska ako téma v perspektíve gréckej a kresťanskej morálky, 2011; Reč a rečovosť ako základný hermeneutický problém u Hansa-Georga Gadamera, 2011; Humanistic Paradigms of Education in the Postmodern Vision, 2010 [spolu s Martiom Šarkanom]; K pojmu morálky v procesuálnej filozofii, 2010; Náboženstvo a faktory religioznosti z hľadiska Whiteheadovej procesuálnej filozofie, 2010; Niekoľko súčasných pohľadov na prirodzenosť človeka, 2018; O nádeji z filozofického hľadiska, 2008; O novom humanizme, 2010; O príčinách dôvery a kooperácie medzi ľuďmi, 2009; Prečo nie som kresťanom? Filozofické argumenty súčasných ateistov, 2008; Ockhamovo intuitívno-abstraktívne poznanie a paralely so súčasným kognitivizmom, 2012).

Články zahraničné (On the Concept of God in Whitehead's Process Philosophy, 2017; A „metod“ in Gadamer's concept of art, 2014; Entia rationis a ich metafyzický status u V. Ockhama, 2012; V. Ockham k problematike „scientia“, 2011; Prínos náboženského prvku k vzdelávaniu podľa A. N. Whiteheada, 201).

Domáce nerecenzované (Ockham [Viliam z Ockhamu (1280-1349)]. Životopis, Ludger Honnefelder. Viliam z Ockhamu. Potenciálnosť metafyziky, Viliam z Ockhamu. Summa logicae], 2008; K problematike procesuálnej hermeneutiky, 2005; „Modálny“ dôkaz Božej existencie podľa Charlesa Hartshorna, 2007; The Problem of Dualism in Contemporary Metaphysics, [Problem dualizmu w súčasnej metafyzike], 2007; K pojmu rozumenia u Hansa-Georga Gadamera, 2003; Whiteheadova koncepcia vedy, 2005; Whiteheadov metafyzický systém a koncepcia Boha, 2006).

Heslá v encyklopédii (Encyclopaedia Beliana, Autorský kolektív)

Kapitoly v monografiách (Človek medzi prírodou, kultúrou a technikou. Vybrané reflexie problému ľudskej prirodzenosti, 2018 [spolu s Miroslavom Karabom]; Heroická cnosť. Periférie individuálneho a sociálneho myslenia v neskorom stredoveku, 2018; Otázka etických noriem a svedomia v ponímaní dnešnej filozofie, 2009; Lingua mentis ako zrkadlo myслe podľa

Ockhama a Fodora, 2014; De fide ex operibus – O viere a skutkoch, 2014; Okham a jeho náuka o spojení cnosti, 2014; Problém budúcich kontingencií a Božieho predpoznania podľa Viliama Ockhama, 2012; Signifikácia a supozícia ako „proprietas terminorum“ u V. Ockhama, 2011).

Karenty (K niektorým problémom mentálneho jazyka u Ockhama a Fodora, 2013; Gadamerova subtilitas applicandi verus Whiteheadova symbolická referencia, 2009; K niektorým problémom mentálneho jazyka u Ockhama a Fodora, 2013; K problematike signifikácie u Williama Ockhama, 2011; Niekoľko pohľadov na problematiku „homo interior“ vo vybraných textoch Augustína z Hippa, 2017; K problematike signifikácie u Williama Ockhama, 2011).

Monografické štúdie (brožúrka: Ius naturale ako východisko politického myslenia u V. Ockhama, 2013).

Monografie domáce (Filozofické východisko profamily stratégie [Lukáš Jeník, Miroslav Karaba, Rastislav Nemec, 2014]; Náčrt Whiteheadovej procesuálnej filozofie, 2009).

Monografie zahraničné (Oratio mentalis u neskorého Ockhama, fftu 2013; Ockham on Ethics: Some perspectives on the context of moral issues, Warszawa 2018)

Preklady (H.U. v. Balthasar: Teológia troch dní, 2009; A. Grün: Malá škola modlitby, 2018; R. Guardini: Listy o sebavzdelávaní, 2018; J. Pieper: Volný čas a kult, 2017; De fide et operibus – O viere a skutkoch, Ockham a jeho náuka o spojení cností, w: Pluralita myslenia v tradícii kresťanského staroveku a stredoveku [Rastislav Nemec – Miloš Lichner – Michal Chabada – Marcela Andoková], 2014; Conferencia Episcopal Espanola, Pravda o láske človeka 2012; Kardinál J. Ratzinger, Duch Liturgie, 2005; V. Šatura, Žime intenzívnejšie, 2006; J. Schmidt, Filozofická teológia, 2008).

Príspevky na konferenciách (Pluralita myslenia v tradícii kresťanského staroveku a stredoveku. Medzinárodná vedecká konferencia, Trnava, 12. 12. 2014; Identita versus Fluidita, človek z pohľadu dnešnej evolučnej psychológie, Synoda o rodine 2015 a čo po nej, Trnava 2015).

Príspevky z konferencii (Špecifické aspekty svedomia v perspektíve rozvoja osoby a spoločnosti, Bratislava 2009; Racionálne – iracionálne, Prešov, 2015; Sloboda a jej projekcie. Zborník vedeckých príspevkov z jubilejného 10. výročného stretnutia Slovenského filozofického združenia spojeného s medzinárodnou konferenciou, Prešov 2012; Porovnanie kultúry Východu a kultúry Západu v pohľade na rodinu, Zborník z pracovného seminára profamily, 2016, Trnava.)

Príspevky z konferencí (Hartshornova obmena ontologického argumentu, Zborník príspevkov na XI konferenciu, Bratislava 2007;)

Publikované referáty (Predstavy a prototypy sociálnych vied v pohľade na človeka na prelome tisícročia... Trnava 2017)

21 recenzií

Články v prácach zborových: (Niekoľko pohľadov na otázku náboženskej tolerancie v ranom a neskorom stredoveku, 2017; K niektorým aspektom chápania cnosti u W. Ockhama, 2015)

Prace redigované: Katarína Marinová – Viktor Binder – Oliver Sitár, Filozofické reflexie modálneho myslenia, slobody a teoretickej podmienenosťi pozorovania, Trnava 2013; Chápanie tolerancii v pluralite dejín, Trnava 2016; Jezuiti a Východne Cirkvi: Niektoré osobnosti, Košice, 2015; K vybraným tématam stredovekej a súčasnej filozofie, Trnava 2014 (spolu s Andreou Blaščíkovou); Pluralita myslenia v tradícii kresťanského staroveku a stredoveku, Trnava 2014 (spolu s: Miloš Lichner – Michal Chabada – Marcela Andoková); Východná Misia Spoločnosti Ježišovej, Košice 2015)

Inaugurácia (K niektorým aspektom chápania cnosti u Viliama Ockhama, Studia Theologica, 2017)

Skripta - učebné texty BCI (Filozofia práva I. Od Homéra do Augustína, Trnava 2017; Filozofia práva II. Od začiatku stredoveku po Kanta, Trnava 2017; Úvod do chápania

náboženstva I, Trnava 2014; Úvod do chápania náboženstva II, Trnava 2014; Úvod do filozofickej hermeneutiky, Trnava 2014).

Úvody, Predslovy (Vzdelanie Prostredníctvom vedy. Kantov spis Spor fakult, 2010; Medzinárodné kolo Študentskej vedeckej a odbornej činnosti, 3. ročník Usporiadala Teologická fakulta Trnavskej univerzity Bratislava 16. mája 2011; Medzinárodná vedecká konferencia „Pluralita myslenia v tradícii kresťanského staroveku a stredoveku“. Teologická fakulta Trnavskej univerzity, Bratislava 12. decembra 2014; „Ateizmus : Teologické a filozofické otázky ateizmu.“ XIII. ročník medzinárodnej filozofickej konferencie Združenia učiteľov filozofie na teologických fakultách Českej a Slovenskej republiky. Nitra 6. – 8. septembra 2009; Pohostinnosť ako staronový jazyk post kresťanskej Európy? Medzinárodná vedecká konferencia 13. – 14. októbra Trnava, 2016; VI. fakultné kolo Študentskej vedeckej a odbornej činnosti Teologická fakulta Trnavskej univerzity Bratislava 18. apríla 2011).

Vysokoškolské učebnice ACB (Úvodné state z filozofickej hermeneutiky I, Trnava 2015; Úvodné state z filozofickej hermeneutiky II, Trnava 2016)

Kratšie preklady EDJ SCB Ockham Quaestio VII. O tom, či sú čnosti poprepájané.

HLAVNÉ SMERY FILOZOFICKÝCH ŠTÚDIÍ PÁNA DOCENTA R. NEMCA

Filozofické bádania pána docenta Nemca sa zameriavajú predovšetkým na tri oblasti: (A) Metafyzika a náboženská filozofia A. Whiteheada (B) Filozofia a logika W. Ockhama (C) Problém pravdy a poznania v hermeneutike H. G. Gadamera.

(A) V knihe „Pojem procesu vo filozofii A.N. Whiteheada“ nás zoznamuje s podstatnými problémami rozsiahlej Whiteheadovej metafyziky procesu pod vplyvom výskumu u oblasti fyziky.

Pritom zručne porovnáva Strawsonovu koncepciu metafyziky opisu s metafyzikou procesu Whiteheada, s jeho chápaním kauzality a s fázami procesu, ktoré tvoria kompletný proces. Autor uvádza, že vo svojej filozofii Whitehead vytvára obraz sveta ako tvorivého procesu. V tomto svete je organický charakter jeho podstatnou črtou a mechanika poslednou udalosťou. Svet, v ktorom sa objekty objavujú a vyvíjajú, pretože sú navzájom prepojené. V prenesenom význame, vo whiteheadovskom svete: byť to znamená stávať sa, a stávať sa môžeme v skutočných vzťahoch (nazývané Whiteheadom pocit) s inými predmetmi, ktoré tvoria svet. V ďalších článkoch spoľahlivo analyzuje a zameriava sa predovšetkým na:

(i) Whiteheadovom pojme závislosti Boha a sveta „Based on the analysis of Whitehead's texts, we can say that God must be dependent on other current entities if he has a relation to the world“ (*On the Concept of God in Whitehead's Process Philosopherum*, s. 187);

(ii) náboženstva a morálky, „Morálne i náboženské vedomie je podľa Whiteheada od prirodzenosti limitované a preferenčné, preto sa Whiteheadova etika pokladá niekedy za utilitaristickú obdobu egoizmu.“ (*Náboženstvo a faktory religióznosti z hľadiska Whiteheadovej procesuálnej filozofie*, s. 48);

(iii) dva rôzne prístupy k filozofickej hermeneutike: Gadamera i Whiteheada (*Gadamerova subtilitas applicandi versus Whiteheadova symbolicka referencia*) kde podľa Whiteheada: „V symbolickej referencii dochádza ku korelácií medzi vnímajúcim (tak sa realizujúcim) subjektom a realitou, vnímanou v oboch módach.“ (s. 25);

(iv) Metafyzika Whiteheada a pojem Boha, kde Nemec uvádza, okrem iného: „Na základe analýzy Whiteheadových textov môžeme povedať, že Boh musí byť závislý od ostatných aktuálnych entít v prípade, že je vo svojej existencii relácia. s. 32; a dodáva „Whiteheadov komplikovaný metafyzický systém premyslený do najmenších detailov, kolíše -- ako sme videli -- práve na otázke koncepcie Boha“ (*Whiteheadov metafyzický systém a koncepcia Boha*, s. 37);

(v) Whiteheadova koncepcia vedy a správne poukazuje: „Whitehead vníma „vedu“ prírodne, respektíve prírodné zameranie vedy, zatiaľ čo filozofiu chápe ako základ ostatných duchovných vied. Filozofiu teda skúma pod iným uhlom metodologického postupovania, v porovnaní s prírodnými vedami“ (*Whiteheadova koncepcia vedy*, s. 232).

(B) Filozofia a logike W. Ockhama:

(i) teórii supozície W. Ockhama, kde opisuje definíciu supozícií u Ockhama, kde podľa Nemca: „Podľa tradície Ockham používa dvojaké pravidlá pre supozíciu (por. *Summa Logicae I*, 63.). Jedny by sme mohli nazvať kvázi syntaktickými, a tie sa dotýkajú propozície, čiže toho, v akom zmysle môže termín mať takú alebo onakú supozíciu, a druhé sémantickými, ktoré sa dotýkajú priamo druhov supozície a toho, čo sú v danom prípade supposita.“ (*K teórii supozície Williama Ockhama*, s. 35);

(ii) Ockhamovmu intuitívno-abstraktívnu poznaniu a jeho súbežnosť so súčasným kognitivizmom, kde najprv prejednáva predpoklady Ockhamovej teórii poznania, potom Aprehenzívne a judikatívne úkony intelektu a prechádza do Ockhamovho pohľadu na rozdiel intuitívneho (poznanie poznaním vecí ako takej) a abstraktívneho (nezávislého od toho, či poznaná vec existuje) poznania. Nemec uzatvára: „Oba druhy sú navzájom odlišným, aj keď súčasným uchopením jedného a toho istého predmetu. Oba druhy sú predpokladom, ktorý nemožno vylúčiť, hoci Ockham stavia na priorite istoty a evidencie intuitívneho poznania.“ (*Ockhamovo intuitívno-abstraktívne poznanie a paralely so súčasným kognitivizmom*, s. 50). A súvislosť s kognitivizmom spočíva okrem iného v preukazovaní paralely medzi Dretského analogickým a digitálnym poznaním. Podobne ako u Ockhama, aj F. Dretske tvrdí, že poznanie (encoding) vyplýva z partikulárnej veci, pričom túto vec môžeme poznať dvoma spôsobmi. Jedným spôsobom ju chápeme ako existujúcu, bezprostredne prítomnú. Druhým spôsobom poznania odhliadame od vedľajších informácií (ako je napr. existencia veci) a prihliadame na povahu či typ veci (šálka). (por. tiež, s. 47-48).

(iii) V rozsiahlejšom článku predstavuje Ockhamov pojem etiky *Ockham on Ethics: Some perspectives*. V prvej kapitole Nemeč analyzuje Ockhamu „scientia theoretica“, v druhom opisuje „Scientia practica“ as a starting point for the application of theoretical knowledge a uzatvára kapitolou The powers of the soul: intellect and will. „As we have seen, Ockham’s emphasis on the primacy of human will and freedom (highlighting human intention and inner act) is important, as it accentuates and appreciates not only theoretical reason but also the faculty of practical human reason. Human reason is capable of discerning what is in accordance with God’s will and what needs to be done in everyday situations;“

(iv) nominalistickému problému myšlienkových bytostí, koncepcii (*entia rationis*) a správne vyvodzuje „Kým v ranej teórii pre neho entia rationis predstavujú výtvory subjektu, v neskoršej teórii zastupujú skôr reálne a nonsubjektívne intencie vonkajších predmetov. Ontológia neskorého Ockhama sa po viacerých stránkach vyzerá ako keby pracovala len s dvoma variantmi: bud’ predpokladá absolútne nič alebo mu ostáva „len“ možnosť uznáť reálne niečo – súčno a medzi týmito stupňami, protikladmi nenachádzame potrebné ontologické medzistupne“ (*Entia rationis a ich metaphyzický status u V. Ockhama*, s. 161). Je potrebné zdôrazniť tiež dôležitosť z dnešného pohľadu skutočnosť Ockhamovho spochybnenia nadradenosťi metafyziky nad logikou, dávajúc pojmom prvej a druhej intencii nový význam. Prvé intencie boli interpretované ním ako koncept (*entia rationis*) týkajúce sa entít poza mentálnych (neexistujúcimi intenciami), zatiaľ čo druhé intencie stali sa pojmi vztahujúcimi sa k pojmom prvej intencie, alebo príznakom prvých intencií. Vylúčil on druhé intencie z oblasti metafyziky, takže ich urobil výlučne predmetom logiky. Takto začal proces separácie logiky a metafyziky, neumožňujúc ontologizáciu logiky, ako aj logicizáciu metafyziky. Podľa jeho nominalistického postoja zahrnul univerzálne do druhých intencií. Ďalším dôsledkom jeho

nominalizmu bolo to, že vyvrátil jednotu predmetu metafyziky: jeho rôzne časti - tvrdil - majú rôzne predmety a ona sama je súhrn týchto častí.

(C) Hermeneutike H.G. Gadamera:

(i) Článok *Gadamer o pravde v umení a estetickej skúsenosti*, buduje hlavne na Gadamerovom *Wahrheit und Methode* a opisuje najprv Kantovu analýzu estetického súdu, a následne predstavuje Fenomén hravosti v humanitných vedách. V záveroch konštatuje, že: „Dielo k nám hovorí, to je prvá pravda, a to, ako ho pochopíme, závisí od nášho dejinného horizontu, od otázok, ktoré v nás vzbudzuje a na ktoré sa usilujeme nájsť odpoved“. Vždy sú to nové otázky, preto v nás vznikajú nové odpovede. Význam diela je potom priamo úmerný otázkam, pochybnostiam, nevyjasnenostiam, ktoré v nás vzbudí. Význam sa totiž dostáva „do hry“ vždy na základe „diania“ nášho rozumenia, ktoré je z hľadiska Gadamera neustále a neukončené“ (tamže, s. 43).

(ii) Po bystrej prezentácii Gadamerov ontologický obrat k reči a po krátkej podkapitole Rozpracovanie problematiky reči ako aj sumarizuje v článku Reč a rečovosť diela ako základ hermeneutickej skúsenosti pán docent Nemec prichádza k záveru že „Pri týchto analýzach [Gadamerovej koncepcie reči, J.B.] sme si mohli všimnúť“, že základ reči vychádza z dejinného prvku, že porozumenie inému nastáva v reči a vychádza z oslovujúcej skúsenosti. Mohli sme si všimnúť, že sa radikálne stavia proti Schleiermacherovej „psychologizácii“ reči, že radikálne odmieta akúkoľvek metodologizáciu (historicizmus) i ontologizáciu porozumenia (Heidegger). Gadamer vníma porozumenie inému ako všeoslovujúci akt, dotýkajúci sa ľudskej bytosti ako takej, ako slobodne pristupujúcej k inému Ty. Už v takejto reči sa ukazuje, že Ty odmieta akúkoľvek usurpáciu a každá naša „oslovenosť“ iným závisí len od našej „otvorenosti“.“ (*Reč a rečovosť ako základný hermeneutický problém u Hansa-Georga Gadamera*, s. 110). Ak hovoríme o Gadamerovej kritike Schleiermachers (s prihliadnutím na nedostatok "jazyka ako jazyka"), bolo by dobré, keby Nemec vzal do úvahy: H.-G. Gadamer, „Das Problem der Sprache in Schleiermachers Hermeneutik“, v: Gadamer, *Kleine Schriften*, t. 3: Ideen und Sprache, Tübingen 1972.

(iii) Po analýze historických textov: Schleiermachera *Aforizmov* i Heideggera (*Sein und Zeit*) dejinný horizont súdu Nemeč prejde v článku *K pojmu porozumenia u Hansa-Georga Gadamera* do analýzy pojmu porozumenia u Gadamera. V tom prípade sa zaoberá Pozmenenou formou [hermeneutickej] rationality; rozpracovanie problému porozumenia; rečovosť diela ako základ hermeneutickej skúsenosti. Skúma podmienky a predpoklady Gadamerovho poňatia porozumenia. Gadamer podporoval vyššie formy kognitívneho procesu na základe skúseností "Thou". Navyše podľa Gadamera, nie metódy, ale naše tradície, náš historický "horizont" nám pomáhajú pochopiť dané dielo. Autor by mohol rozvinúť tému "Thou", že táto tradícia nie je len proces, ktorému nás učí skúsenosť, ale že dôležitú úlohu tu hrá jazyk. Thou nie je objekt, ale je to vo vzťahu k nám.

OSTATNÉ FILOZOFICKÉ A VEDECKÉ ÚSPECHY PÁNA DOCENTA NEMCA

Pán docent Nemeč sa tiež zaoberá - kompetentným a filozofickým spôsobom - témami, ktoré ležia na hranici medzi teológiou a filozofiou (por. „Láska ako téma v perspektíve gréckej a kresťanskej morálky“), široko chápanými témami vzdelávania (por. „Humanistic Paradigms of Education in the Postmodern Vision“), novým humanizmom (por. „O novom humanizme“), prostredím ľudského života („Človek medzi prírodou, kultúrou a technikou“), problémom dualizmu v súčasnej metafyzike (por. „Problém dualizmu v metafyzike“).

ÚČASŤ NA VEDECKÝCH KONFERENCIACH, DIDAKTICKÁ ČINNOSŤ, PREKLADY

Pán docent Nemec vyučuje filozofiu na vysokej škole 13 rokov a je autorom niekoľkých filozofických skript pre študentov. Aktívne sa zúčastnil vedeckých konferencií - domáčich a zahraničných. Urobil niekoľko prekladov do slovenského jazyka, najmä z nemčiny.

KONEČNÉ HODNOTENIE

Pokiaľ ide o všeobecné hodnotenie výsledkov pána docenta Nemca, treba zdôrazniť, že je samostatným akademikom s množstvom hodnotných vedeckých úspechov. Nepochybne je jeho základnou vedeckou disciplínou široko ponímaná filozofia - aj z historického hľadiska. Pán docent Nemec má široké vedomosti nielen vo filozofii, ale aj v iných humanitných vedách. Vďaka tomu sú predložené návrhy analýz prác najvýznamnejších filozofov, ktoré sú prezentované v priestore súčasných názorov a prebiehajúcich diskusií. Vedecký výskum, ale aj akademická a organizačná činnosť pána docenta Nemca tiež prispievajú k rozvoju spojenia medzi filozofiou a teológiou, vrátane všeobecne chápanej spirituality. Tento príspevok spočíva aj v publikovaní propedeutických a prekladateľských prác.

VYDANIE NÁVRHU

Na základe toho, čo bolo povedané vyššie, môžem povedať, že akademické, vyučovacie, prekladateľské a organizačné úspechy pána docenta Nemca splňajú požiadavky stanovené v príslušných zákonoch Slovenskej republiky pre kandidátov na akademický titul profesor. Preto žiadam o prijatie pána docenta Nemca do ďalšej etapy procesu inauguračného konania v odbore systematická filozofia.

